[ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਮਾਧੁਰੀ ਮਾਰੁਤੀ ਵਿਧਾਤੇ (ਵਿਆਹ ਪਿੱਛੋਂ ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਮਾਧੁਰੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੋਲੀ)

(2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 6938)

ਸਤੰਬਰ 30, 2022

[ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ – ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ – ਵਿਆਹੁਤਾ ਧੀ, ਜੇਕਰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੋਵੇ – ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ – ਮਾਂ ਨੂੰ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ – ਵੱਡੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਧੀ ਨੇ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ – ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬੀ-ਛੋਟੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਧੀ ਦੀ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ – ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਫੈਸਲਾ : ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ – ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਯਾਪਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਰੋਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੋਵੇਂ ਸਿਰਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ, ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਆਸਰੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਲਾਭਕਾਰੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ – ਜਵਾਬੀ ਇੱਕ ਵਿਆਹੁਤਾ ਧੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਅਰਥਾਤ ਉਸਦੀ ਮਾਂ 'ਤੇ ਆਸਰਾ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ – ਭਾਵੇਂਕ ਹੋਰ ਵੀ, ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਸੱਤ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ – ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਅਨੁਚਛੇਦ 14, 16.

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ – ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ – ਉਦੇਸ਼ – ਫੈਸਲਾ : ਦਯਾਲੂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ – ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਟਾ ਪੋਸਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਭਾਵੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਪੋਸਟ – ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬੀ-ਇੱਕ ਵਿਆਹੁਤਾ ਧੀ ਨੂੰ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ – ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ – ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਅਨੁਚਛੇਦ 14, 16 – ਫੈਸਲਾ :

ਸਰਕਾਰੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਚਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਅਧੀਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਪਰੰਤੂ; ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਆਸਰਾ ਨੂੰ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ – ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ ਇੱਕ ਰਿਆਇਤ ਹੈ ਅਤੇ ਹੱਕ ਨਹੀਂ।

ਕਰਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਖਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਅਨਜ ਬਨਾਮ ਵਿਨਯਸ਼੍ਰੀ (2021) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ 704; ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਅਨਜ ਬਨਾਮ ਸ਼ਸ਼ੀ ਕੁਮਾਰ (2019) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 653 : [2019] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 432 – ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਐਨ.ਸੀ. ਸੰਥੋਸ਼ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਰਾਜ (2020) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 617 : [2020] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1177; ਗੋਵਿੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਐਲ.ਆਈ.ਸੀ (2005) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 289 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2020] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1177 ਪੈਰਾ 5 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ
[2019] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 432 ਪੈਰਾ 6.1 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
[2005] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 289 ਪੈਰਾ 6.1 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6938 ਦਾ 2022।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 07.01.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 2018 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 11614 ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਨਿਆਂਕਾਰ ਦੀ।

ਸਿਧਾਰਥ ਧਰਮਾਧਿਕਾਰੀ, ਆਦਿਤਿਆ ਏ ਪਾਂਡੇ, ਭਰਤ ਬਾਗਲਾ, ਸਚਿਨ ਪਾਟਿਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਰਾਹੁਲ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਅਸ਼ੋਕ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਰਿਸ਼ਭ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਰਿਆਨ ਭੋਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਜਿਗਨੇਸ਼ ਜੋਸ਼ੀ, ਕੁ. ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਸੋਨੀ, ਵੈਭਵ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਪ੍ਰਬੋਧ ਕੁਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਐਮ.ਆਰ.ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.

1. 07.01.2019 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਅਤੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਜੋ ਕਿ ਬੰਬਈ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 11614 ਦੇ 2018 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ "ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੁਆਰਾ

ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ ਨੇ ਜਲ ਸਰੋਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿਵਰਣ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

2.1 ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕਲਰਿਕਲ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਮਰ ਗਏ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਭਾਵ, ਜਵਾਬੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਮਰ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਨਾਮਲੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਗੀਤਾ ਥੋਂਗੇ ਨੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਬੇਨਤੀ 18.08.2011 ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਆਹੀ ਧੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

2.2 ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 26.02.2013 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਕੁਲਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ।

2.3 ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ - ਸ੍ਵਰਗੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਲਤਾ ਮਾਰੁਤੀ ਵਿਧਾਤੇ ਦੀ ਵਿਆਹੀ ਧੀ ਨੇ 12.03.2013 ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦੂਜੀ ਵਿਆਹੀ ਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਵਿਆਹੀ ਭੈਣ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 2011 ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਵਾਬੀ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ 23.04.2013 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

2.4 ਜਵਾਬੀ ਨੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਰੱਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਓ.ਏ. ਨੰਬਰ 860 ਦੀ 2015 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 24.03.2017 ਨਾਲ ਉਕਤ ਓ.ਏ. ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

3. ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਜੋ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਹੈ:

ਕੀ ਇਥੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ?

4. ਬੇਸ਼ੱਕ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ - ਜਵਾਬੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ, ਜੋ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਮਰ ਗਏ ਸਨ, ਜਵਾਬੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਵਾਬੀ ਦੀ ਮਾਂ 28.03.2006 ਨੂੰ ਮਰ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬੀ

ਦੀ ਵੱਡੀ ਵਿਆਹੀ ਭੈਣ ਨੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਜੋ 2011 ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਆਹੀ ਧੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਉਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਸੱਤ ਸਾਲ ਬਾਅਦ, ਫਿਰ ਜਵਾਬੀ ਜੋ ਛੋਟੀ ਵਿਆਹੀ ਧੀ ਹੈ, ਨੇ 2013 ਵਿੱਚ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

5. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਣਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਕਰਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਖਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਬਨਾਮ ਵਾਈ. ਸੋਮਯਸਾਹਰੀ**, 2021 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 704, ਵਿੱਚ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਐਨ.ਸੀ. ਸੰਥੋਸ਼ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਕਰਨਾਟਕ, (2020) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 617, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਹੈ:-

(i) ਕਿ ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ;

(ii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(iii) ਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਅਸਾਮੀ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 14 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ;

(iv) ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਨਦੰਡਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ;

(v) ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਮਾਨਦੰਡ ਹੀ ਵਿਚਾਰਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

6. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 14 ਅਤੇ 16 ਅਧੀਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਆਸਰਾ ਨੂੰ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਹੇ ਗਏ ਮਾਨਕਾਂ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ ਇੱਕ ਰਿਆਇਤ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ।

6.1 **ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਅਨਜ ਬਨਾਮ ਸ਼ਸ਼ੀ ਕੁਮਾਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ**, ਜੋ ਕਿ (2019) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 653 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ

ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਗੋਵਿੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਐਲ.ਆਈ.ਸੀ., ਜੋ ਕਿ (2005) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 289 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 21 ਅਤੇ 26 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"21. ਗੋਵਿੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਰਮਾ [ਗੋਵਿੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਐਲ.ਆਈ.ਸੀ., (2005) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 289] ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਾਗਪਾਲ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ [ਉਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਾਗਪਾਲ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, (1994) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 138] ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਾਗਪਾਲ [ਉਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਾਗਪਾਲ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, (1994) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 138] ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਲਾਈਨ ਦੇ ਪੂਰਵਾਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਅੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੰਕਲਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: [ਉਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਾਗਪਾਲ ਮਾਮਲਾ [ਉਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਾਗਪਾਲ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, (1994) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 138], ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 139-40, ਪੈਰਾ 2] ...

"2. ... ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸੱਦੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ. ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੰਗ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ. ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾ ਹੀ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਹਨ ਲਈ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਢਿੱਲ ਪੋਸਟ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਅਪਵਾਦ ਹਨ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਸੰਕਟਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਅਪਵਾਦ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਆਸ਼ਰਿਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੰਗੀ ਵਿਚ ਮਰਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਤੰਗੀ ਵਿਚ ਛੱਡਣਾ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਾਧਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼ੁੱਧ ਮਨੁੱਖਤਾਵਾਦੀ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੁਝ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰਿਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਦੋਵਾਂ ਸਿਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਆਸ਼ਰਿਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਸਤੂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਰਸ ਭਰਿਆ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਅਚਾਨਕ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ. ਉਦੇਸ਼ ਮੈਂਬਰ ਦੇਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਪੋਸਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪੋਸਟ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹਾਰਨੇਸ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਰੋਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ, ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ, ਪਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਪਰਿਵਾਰ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਯੋਗ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਦ ਕਲਾਸ III ਅਤੇ IV ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ ਗੈਰ-ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂਅਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ, ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼, ਵਿੱਤੀ ਮੰਦਹਾਲੀ ਅਤੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ। ਬਣਾ ਕੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ

ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪੱਖਪਾਤੀ ਅਜਿਹੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਨੁਕੂਲ ਇਲਾਜ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਜਿਵੇਂ ਕਿ. ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਹਤ ਬੇਸਹਾਰਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪੋਸਟਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਜਾਂ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬੇਸਹਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਹੋਰ ਪਰਿਵਾਰ ਹਨ ਬਰਾਬਰ, ਜੇ ਹੋਰ ਬੇਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪੱਖ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦਾਂ, ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ, ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਪੁਰਾਣੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਅਚਾਨਕ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ।"

26. ਮੁਮਤਾਜ਼ ਯੂਨਸ ਮੁਲਾਨੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਉਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਭਰਤੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੀਆ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਗੋਵਿੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਰਮਾ (ਗੋਵਿੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਐਲ.ਆਈ.ਸੀ., (2005) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 289 : 2005 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ.(ਐਲ&ਐਸ) 590) ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਧਨਯੋਗ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ।"

7. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਦਯਾਵਾਨ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਆਸਰੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਗਰੀਬੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜੀਵਨ ਯਾਪਨ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਜੇ ਕੋਈ ਜੀਵਨ ਯਾਪਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੋਵੇਂ ਸਿਰਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ, ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਆਸਰੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਲਾਭਕਾਰੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਯਾਵਾਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਉਦੇਸ਼, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਸਾਮੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਭਾਵੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਅਸਾਮੀ।

7.1 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹੁਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਦਯਾਵਾਨ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੁਣ ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਦਯਾਵਾਨ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਕਸਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਭਾਵ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਵੀ, ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਦਯਾਵਾਨ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

8. ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ ਦਯਾਵਾਨ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਿਆਂ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ ਦਯਾਵਾਨ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ

ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੈ ਅਸਹਿਣਯੋਗ।

9. ਉਪਰੋਕਤ ਅਤੇ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਓ.ਏ. ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼।

2015 ਦੀ 860 ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਰੱਦ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ: ਰੂਪਾਂਸ਼ੀ ਵਿਵਾਂਕ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate